

למידה לקות למידה אסטרטגיות למידה

הדרכה העמותה לקידום החינוך – יעל שלוסברג

[https://www.youtube.com/watch?v=-
bNvyVwu4M8](https://www.youtube.com/watch?v=-bNvyVwu4M8)

מטרות ההדרכה :

- הכרת סוגי לקויות הלמידה
- הבנה מהיכן נובעים קשיי למידה –
וחשיבות העצמת הילדים
- פיתוח לומדים עצמאיים באמצעות
אסטרטגיות למידה

הגדרת לקות למידה עפ"י משרד החינוך

תלמידים עם לקווי למידה יוגדרו ככאלה כאשר יתקיימו שני התנאים הבאים :

1. קיים פער משמעותי ומתמשך בין הישגיו הלימודיים של התלמיד לבין ההישגים המצופים ממנו עפ"י גילו ורמת כיתתו.
2. קיים פער משמעותי בין הישגיו הלימודיים של התלמיד לבין כישוריו האינטלקטואליים כפי שנמצאו במבחני משכל אובייקטיביים.

הגדרה עפ"י DSM V (2013)

קשיים ללמוד ולהשתמש במיומנויות אקדמאיות

כפי שניתן לראות בהמצאות של לפחות אחד
מהסימפטומים הבאים לתקופה של לפחות שישה
חדשים למרות שניתנה התערבות המכוונת
לקשיים אלו.

הסימפטומים –

○ **קריאת מילים לא מדוייקת או איטית ובמאמץ ניכר**
למשל: קורא מילים בודדות בקול רם באופן לא מדויק, או באטיות ובהססנות, לעיתים קרובות מנחש מילים, יש קשיים לבטא צלילי מילים.

○ **קשיים בהבנת המשמעות של הנקרא**
למשל: יכול לקרוא טקסט באופן מדויק אך לא להבין את הרצף, היחסים, היסקים, או משמעויות עמוקות של מה שקורא.

○ **קשיים באיות**
למשל: יכול להוסיף, להשמיט, או להחליף עיצורים או תנועות.

○ קשיים בהבעה כתובה

למשל: עושה שגיאות רבות בניקוד או בתחביר בתוך משפטים, יוצר ארגון פסקאות דל, הבעה כתובה של רעיונות אינה ברורה.

○ קשיים בשליטה במשמעות המספר, בעובדות מספריות או בחישוב

למשל: יש לו הבנה דלה של מספרים, העצמה שלהם, והיחסים ביניהם; מונה באמצעות האצבעות כאשר נדרש להוסיף מספרים בעלי ספרה אחת במקום לזכור עובדות מתמטיות כמו שבני גילו עושים; הולך לאיבוד באמצע פעולת חישוב ויכול להחליף פרוצדורות.

○ קשיים בחשיבה מתמטית

למשל: יש קשיים חמורים ליישם מושגים מתמטיים, עובדות או פרוצדורות בפתרון בעיות כמותיות.

כמה עובדות -

- לקות למידה היא הלקות בעלת השכיחות הגבוהה ביותר במערכת החינוך. 15%-20% מהתלמידים בישראל הם לקויי למידה. מרביתם לומדים בחינוך הרגיל וכ 6% לומדים במסגרת החינוך המיוחד.
- לקות למידה אינה נעלמת עם השנים, היא אורגנית ומקורה בתפקוד המוחי ובגורמים תורשתיים. אנשים הסובלים מהלקות יכולים ללמוד דרכים שיסייעו להם לעקוף את הקשיים ולהצליח בלימודים ובחיים.

○ **אין קשר בין ליקויי למידה לבין אינטליגנציה.**
תלמידים עם ליקויי למידה אינם 'טיפשים' או 'עצלנים'; למעשה הם חכמים באותה מידה כמו חבריהם, אבל הם עלולים להתקשות במטלות הלימודיות כתוצאה מהלקות שלהם. אם מלמדים אותם בדרכים המתאימות להם ומספקים להם את הסיוע לו הם זקוקים, הם יכולים להתקדם בקצב שלהם ולהצליח בלימודים.

○ לקויות למידה יכולים להתגלות **בכל גיל.**

○ **ההשפעה של לקות הלמידה על התפקוד שונה מאדם לאדם**
ותלויה בסוג הלקות, בחומרתה, בשלב שבו היא מזוהה וביעילות הטיפול הניתן. ככל שילד יאובחן ויטופל בגיל צעיר יותר, כך ניתן יהיה למנוע הצטברות של פער לימודי ושל התסכול הנובע מההתמודדות עם הקשיים.

○ לעיתים קרובות **נלווים ללקות קשיים רגשיים הנובעים מחוויות של כישלונות לימודיים חוזרים ונשנים שמחלחלים לדימוי העצמי ופוגעים בו, מעלים את רמת החרדה של האדם ופוגעים בתחושת המסוגלות האישית שלו.** כך יוצא שאנשים עם ליקויי למידה מרגישים לפעמים 'טיפשים' ולא ראויים. בחלק מהמקרים לקות הלמידה באה לידי ביטוי גם **בקשיים חברתיים**, לדוגמה: קושי בהבנת מצבים חברתיים, קושי בהבנת רמזים לא מילוליים, כמו: הבעות פנים ועוצמת קול, מיעוט חברים.

<https://www.youtube.com/watch?v=BDyAoFvac6o>

ליקויים
- בקריאה
דיסלקציה

לקויות למידה

ליקויים
- בחשבון
דיסקלקוליה

ליקויים
- בכתיבה
דיסגראפיה

קשב והפרעת קשב

<http://students.ogen.cet.ac.il/Students/ShowItem.aspx?sPageName=PersonalStories&FID=110410&Index=0065>

ניהול הקשב -

מע' האחראית על היכולת לתכנן, לארגן ולבצע פעולות מורכבות. אחראית על היכולת להשתמש בפידבק פנימי וחיצוני. מפקחת על כל מע' הקשב. ליקוי - פגיעה בשליטה על הקשב וביכולות הארגון ובבחירת אסטרטגיה.

הכוונת קשב -

היכולת להפעיל מנגנון קשב המופנה למיקום מסויים - פיצול וחלוקת קשב. חשיבות במטלות סריקה ומעקב בשדה החזותי כמו קריאה או חישוב ליקוי יביא להפניית הקשב לא למיקום המדוייק של הגירוי, פגיעה בעיבוד

קשב מתמשך -

היכולת לשמור על רמת ביצוע משימה לאורך זמן. קושי יגרום ל"ניתוקים". למשל הקשבה להוראות המורה. מענה בהצבעה בלבד.

קשב סלקטיבי -

היכולת למקד קשב במידע רלוונטי אחד ללא מוסחות. למשל - רעשים סביבתיים בכיתה.

הפרעת קשב

- הפרעת קשב אינה מוגדרת כלקות למידה אך 20% מהסובלים מהפרעת קשב הינם לקויי למידה.
- הפרעת קשב עם או בלי היפראקטיביות (ADD/ADHD) היא ההפרעה ההתנהגותית השכיחה ביותר בקרב ילדים.
- הפרעת קשב הינה גנטית, יחס בנים בנות 1:2.5.

○ הפרעת הקשב מאופיינת **בתחלואות נלוות** – ליקויי למידה, הפרעת התנגדות מרדנית, הפרעת התנהגות, הפרעות במצבי רוח, הפרעת חרדה, הפרעות שינה וטיקים.

○ מערכת הקשב היא מעין צומת אליה מתנקזות גם **בעיות ממקורות אחרים** כגון בעיות רגשיות, קשיים חברתיים או לימודיים. האבחנה הקלינית המבדלת חשובה מאחר ועלול להוצר מצב שווא של לקות.

סימנים עיקריים להפרעת קשב

- **אקטיבציה** - קושי בארגון זמן, סדרי עדיפויות והתחלת משימות.
- **ליקויים ביכולת הריכוז לאורך זמן** – מיקוד - קושי בהפניית קשב למשימה ושימורו.
- **מוסחות** - מאמץ – ויסות העירנות, אי שקט, שימור מאמץ ומהירות עיבוד.
- **ליקוי בקשב ובזיכרון** – שימור מידע בזיכרון וגישה אליו, קשר לזיכרון העבודה, ללמידה ולמטלות יומיומיות, קושי בשילוב בין מידע חדש לישן.
- **ויסות עצמי** - **אימפולסיביות** – קושי בויסות עצמי, אימפולסיביות והיפראקטיביות. פעולה ללא חשיבה מוקדמת, קושי בשליטה.

אסטרטגיות למידה

- המטרה – פיתוח לומד עצמאי.
- סדר וארגון – פנימי וחיצוני.
- מודעות ואחריות – לתהליכי הלמידה.

שעת למידה

1. הטקסט צריך להיות כתוב בפונט בינוני/גדול
עם רווחים –

מערת הפילים

בלי מלח אין חיים. כל בעלי החיים זקוקים למעט מלח. גם הפילים זקוקים למלח: בלעדיו הם יחלו וימותו. הבעיה היא שהפילים אינם יכולים לקנות מלח בסופרמרקט.

בכל מאכל שאנו אוכלים, יש מלח. בלחם יש מלח, בירקות יש, ואף בפירות. גם הפילים מקבלים את המלח שהם זקוקים לו, מן הפירות ומהירקות שהם אוכלים, אך כמות מלח זו אינה מספיקה להם.

למזלם של הפילים, המלח נמצא לא רק בים אלא אף במרבצי מלח ובסלעים הרחוקים מהים. הפילים יודעים למצוא סלעים המכילים מלח. הם הולכים לסלעים האלה ומלקקים את המלח... אבל לפילים החיים ליד הר אגלון, באפריקה המרכזית-המזרחית, יש בעיה חמורה: הם יכולים למצוא את המלח שהם זקוקים לו, רק במקום אחד - במערת מלח הנמצאת בקר. בכל ערב, אחרי שהפילים מסיימים לסעוד את לבם, הם הולכים למערת המלח, כדי לזרוק מלח מקירות המערה וללקק אותו.

הפילים מלקקים מלח במערת המלח במשך עשרות אלפי שנים, דור אחרי דור. במשך השנים הם האריכו והעמיקו את המערה. היום מערת המלח היא מערה ארוכה מאוד וחשוכה מאוד, אך הפילים ממשיכים לבוא אליה. הם מגששים באפלה, עד שהם מגיעים לקצה המערה. שם הם ממשיכים לחצוב בהר וללקק מלח...

הקטע לקוח מתוך: "עניין חדש", גיליון 66 - באדיבות הוצאת אצבעוני www.ezbeoni.co.il

מַעֲרַת הַפִּילִים

בלי מֶלַח אין חיים. כל בְּעָלֵי הַחַיִּים זְקוּקִים לַמַּעַט מֶלַח.

גם הפילים זְקוּקִים לַמַּלַּח: בְּלִעְדֵּי הֵם יִחָלוּ ויָמוּתוּ. הַבְּעֵיָה הַיָּא שֶׁהַפִּילִים אֵינָם יְכוּלִים לַקְנוֹת מֶלַח בַּסּוּפְרָמָרְקֵט.

בכל מֶאֱכָל שֶׁאֵנוֹ אוֹכְלִים, יֵשׁ מֶלַח. בְּלֶחֶם יֵשׁ מֶלַח, בִּירְקוֹת יֵשׁ, וְאֵף

בִּפִּירוֹת. גַּם הַפִּילִים מִקְבְּלִים אֶת הַמַּלַּח שֶׁהֵם זְקוּקִים לוֹ, מִן הַפִּירוֹת וּמֵהִירְקוֹת

שֶׁהֵם אוֹכְלִים, אֲךָ כְּמוֹת מֶלַח זֶה אֵינָה מִסְפִּיקָה לָהֶם.

לְמַזְלָם שֶׁל הַפִּילִים, הַמֶּלַח נִמְצָא לֹא רַק בַּיָּם אֲלָא אֵף בַּמְרִבְצֵי מֶלַח

וּבִסְלָעִים הַרְחוֹקִים מֵהֵימָּה. הַפִּילִים יוֹדְעִים לַמְצוֹא סְלָעִים הַמְכִילִים מֶלַח. הֵם

הוֹלְכִים לַסְלָעִים הָאֵלֶּה וּמְלַקְקִים אֶת הַמַּלַּח...

2. מומלץ לתת קטעי קריאה קצרים

חוק השבות

לפני שקמה מדינת ישראל, היו תקופות שבהן היה אסור ליהודים לעלות ולהתיישב בארץ. כאשר קמה המדינה בשנת תש"ח (1948) ביקשו ראשי המדינה להבטיח שלכל יהודי בעולם תהיה זכות לעלות למדינת ישראל. לכן נכתב במגילת העצמאות ש"מדינת ישראל תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות".

לאחר כמה שנים קבעו את הזכות הזאת בחוק שנקרא "**חוק השבות**". חוק זה קובע שליהודים שחיים במקומות שונים בעולם, יש זכות לעלות לישראל ולהיות אזרחים ישראלים. **חוק השבות** נקרא כך, משום שכל יהודי המבקש להתיישב בישראל, הוא כמו אדם **השב** (חוזר) למולדתו.

3. הכותרת מרמזת על הטקסט עצמו :

קיבוץ נגבה – יישוב חדש ישן – טקסט מיידעי

השפה העברית והשפה הערבית – טקסט מיידעי

שני אחים – טקסט סיפורי

טחינה – טקסט הוראה

סימון הפסקאות בטקסט –

מקל על קריאת הטקסט - הבנת כל פסקה בנפרד, לכל פסקה נושא משלה.

בטקסט הנוכחי יש 4 פסקאות ולכן 4 נושאים.

מערת הפילים

בלי מלח אין חיים. כל בעלי החיים זקוקים למעט מלח. גם הפילים זקוקים למלח: בלעדיו הם יחלו וימותו. הבעיה היא שהפילים אינם יכולים לקנות מלח בסופרמרקט.

1

בכל מאכל שאנו אוכלים, יש מלח. בלחם יש מלח, בירקות יש, ואף בפירות. גם הפילים מקבלים את המלח שהם זקוקים לו, מן הפירות ומהירקות שהם אוכלים, אך כמות מלח זו אינה מספיקה להם.

2

למזלם של הפילים, המלח נמצא לא רק בים אלא אף במרבצי מלח ובסלעים הרחוקים מהים. הפילים יודעים למצוא סלעים המכילים מלח. הם הולכים לסלעים האלה ומלקקים את המלח...

אבל לפילים החיים ליד הר אלגון, באפריקה המרכזית-המזרחית, יש בעיה חמורה: הם יכולים למצוא את המלח שהם זקוקים לו, רק במקום אחד - במערת מלח הנמצאת בהר. בכל ערב, אחרי שהפילים מסיימים לסעוד את לבם, הם הולכים למערת המלח, כדי לקרות מלח מקירות המערה וללקק אותו.

3

הפילים מלקקים מלח במערת המלח במשך עשרות אלפי שנים, דור אחרי דור. במשך השנים הם האריכו והעמיקו את המערה. היום מערת המלח היא מערה ארוכה מאוד וחשוכה מאוד, אך הפילים ממשיכים לבוא אליה. הם מגששים באפלה, עד שהם מגיעים לקצה המערה. שם הם ממשיכים לחצוב בהר וללקק מלח...

הקטע לקוח מתוך: "עניין חדש", גיליון 66 - באדיבות הוצאת אצבעוני www.ezbeoni.co.il

4

4. סימון מילות שאלה ומילות הוראה וסימון התשובות בגוף הטקסט באמצעות מרקר :

○ **מאיפה** מקבלים הפילים את המלח, לו הם זקוקים? (מילה

השאלה כאן היא **מאיפה**)

○ **היכן** נמצא המלח ? (מילה השאלה כאן היא **היכן**).

○ מילות הוראה : סמנו, תארו, כתבו, נמקו וכו'.....

מערת הפילים

בלי מלח אין חיים. כל בעלי החיים זקוקים למעט מלח.

גם הפילים זקוקים למלח: בלעדיו הם יחלו וימותו. הבעיה היא שהפילים אינם יכולים לקנות מלח בסופרמרקט.

בכל מאכל שאנו אוכלים, יש מלח. בלחם יש מלח, בירקות יש, ואף

בפירות. גם הפילים מקבלים את המלח שהם זקוקים לו, מן הפירות ומהירקות

שהם אוכלים, אך כמות מלח זו אינה מספיקה להם.

למזלם של הפילים, **המלח נמצא לא רק בים אלא אף במרביצי מלח**

ובסלעים הרחוקים מהים. הפילים יודעים למצוא סלעים המכילים מלח. הם

הולכים לסלעים האלה ומלקקים את המלח...

שעת סיפור - הקראת סיפורים קבוע, מעשיר את השפה ואת אוצר המילים, מהווה מודל הקראה עבור הילדים, מפתח את הדימיון,

○ **ניתן להמציא המשך לסיפור, להמחזי את הסיפור, לבנות משחק זיכרון עם מילים מהסיפור....**

אימון קריאה - מדריך - ילד/כמה ילדים - טקסטים קצרים, קריאת מודל, קריאת הד, קריאת מקהלה, קריאה עצמאית.

○ **סימון בטבלה מס' מילים שנקראו, דרגות קושי של הטקסט - מעקב ופיתוח מודעות.**

○ **הקראת סיפור לילדים צעירים ע"י ילדים בוגרים -** אימון קריאה והעצמת הילדים הקוראים, הנאה ויצירת קשר עם צעירים מהם.

אימון קריאה באמצעות אתרים -

○ שטף קריאה -

<http://shetef.cet.ac.il/ActivitiesMenu.aspx>

○ גמבה -

<http://www.gamba1.cet.ac.il/Student/StudentSubjectsMenu.aspx>

○ אתר אופק

○ מפתח הקסם -

<http://ofek.cet.ac.il/ab/lashon/kesem/Game.aspx?game=memory2>

○ ויש עוד.....

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	
					שם הטקסט
					קל/בינוני/ קשה
					למי הקראתי
					כמה מילים בטקסט

כתיבה :

- הטקסט הוא העוגן לכתיבה – הצמדות לטקסט מפחיתה שגיאות כתיב, מאפשרת כתיבת תשובה ברורה ובהירה וכן דיוק במענה על המשימות ובקרה.
- מודעות לכתיב תקין – מודעות לשורשים ולמשפחות מילים – א.כ.ל – אכילה, אוכלים, מאכלים....
- קבוצות מילים עפ"י כתיב – מילים רטובות : טיפות, מטריה, מטר, אמבטיה, מילים של טבע : ענפים, עננים, עלים, עץ, טבע

○ מודעות לכתיבת תשובה עפ"י **תבנית** ועפ"י השאלה –

שאלה: למה זקוקים בע"ח ?

תשובה: בע"ח זקוקים למעט מלח.

○ מודעות לתבניות השפה –

דוגמאות:

מילים עם **תחילית התלבש**, **התרחץ**, **התחבא**.....

אכלתי, **קראתי**, **שמרתי**.....

השולחן, **הילדים**, **המפתחות**.....

כתיבה עפ"י תבניות :

○ תבנית לכתיבת סיפור :

כיפה אדומה, זאב, סבתא

○ דמויות

אין זמן

○ זמן

יער וביתה של הסבתא

○ מקום

הזאב טרף את סבתא

○ בעיה

הציידים תפסו את הזאב

○ פתרון

הסבתא הוצאה מבטנו של הזאב

○ סוף

מבנה הטקסט המידעי

פתיח

גוף
הטקסט

סיכום

מילון להעשרת אוצר מילים :

הוצאת מילים קשות מתוך הטקסט, למשל –
סלעים המכילים מלח

- שורש ומשפחות מילים – **כ.ל.ל** – כללתי, כוללים, לכלול, מכיל וכו'.....
- להראות **כלי**
- להתייחס למילה נרדפת – **שיש בתוכם**
- ההפך – **שאין בהם**.

משחקי למידה – מייצרים הנאה מן הלמידה, יצירתיות, חשיבה מחוץ לקופסא

דוגמאות :

- **משחק הזיכרון** של מילים נרדפות/מילה וצירוף (חתול – תו), שורש ומילה מהמשפחה (ש.מ.ר – שמירה)...
- **משחק מסלול** – כרטיסיות קריאה וכרטיסיות משימה/תרגילי חשבון לפתירה או כל תוכן לשוני.
- **רביעיות** – פונמות או/א'

- סביבון – להדביק מילים על כל פאת הסביבון, לסובב את הסביבון ולכתוב משפט עם המילה עליה נפל הסביבון.

- מקלות ארטיק – כתיבת מילים על כל מקל, שליפה של מקל וקריאת המילה בשטף ובדיוק, אם המילה לא נקראה בדיוק מחזירים את המקל לחבילה. מי שאוגר את מס' המקלות הרב ביותר מנצח.

שיעורי בית

- ארגון תיק בי"ס באופן קבוע – אנו מהווים מודל עבור הילדים במטרה לפתח עצמאות ואחריות. סידור התיק הינו חלק בלתי נפרד בתנאים להצלחה בלמידה.
- יומן ומחברת קשר – פיתוח עצמאות, התלמיד אחראי על הכנת שיעורי הבית. המדריכים שומרים על קשר עם המחנכת במטרה לחזק את תחומי הלמידה החלשים יותר וכך ליצור חויות הצלחה בלמידה בביה"ס.
- אסטרטגיות למידה – באמצעות כלים ואסטרטגיות אנחנו מפתחים את הילדים להיות לומדים עצמאיים.

לסיכום

המטרות בחיזוק תהליכי הלמידה הינה :

○ העלאת תחושת המסוגלות של הילדים,
העצמת כישוריהם ויצירת תנאים לחוויות הצלחה
בלמידה.

○ פיתוח לומדים עצמאיים ע"י הקניית כלים
(אסטרטגיות למידה) וכן ע"י פיתוח מודעות לתהליכי
הלמידה ולמטרותיהם האישיות בלמידה.